

Cel projektu i powody podjęcia tej tematyki badawczej: We współczesnym świecie kontakty między różnymi kulturowo, narodowo czy ideologicznie grupami obfitują w sytuacje, w których członkowie jednej grupy mogą czuć się odrzuceni przez inną grupę (niezależnie od intencji czy możliwości tej ostatniej). Niektóre osoby interpretują takie sytuacje, jako zagrożenie dla dobrego imienia ich grupy i reagują na nie agresywnie. Takie osoby często tworzą lub zasilają radykalne organizacje niestroniące od agresywnych działań (np. ataków terrorystycznych). Badania pokazują, że członków takich organizacji charakteryzuje wysoki poziom narcyzmu grupowego. Cechuje ich przekonanie, że ich grupa jest niezwykle ważna, zasługuje na uprzywilejowane traktowanie, ale nie jest wystarczająco doceniana przez innych. Proponowane badania poszukują sposobu zapobiegania radykalizacji takich osób. Proponowany projekt badawczy ma podwójny szczegółowy cel: (1) określenie, dlaczego narcyzi grupowi mają skłonność do reagowania agresywnie, gdy sądzą, że ich grupa jest wykluczana z relacji międzygrupowych oraz (2) określenie czy i jak dokładnie praktyka uważnej wdzięczności – kształcąca zdolność doceniania doświadczenia chwili obecnej (Kabat-Zin, 1982) – może obniżyć tę skłonność. Praktyka uważności i uważnego przeżywania emocji wiążących nas z innymi kształtuje zdolność konstruktywnego radzenia sobie z poczuciem zagrożenia i negatywnymi emocjami, także w sytuacji odrzucenia przez innych. Obniża uprzedzenia, choć dokładnie jeszcze nie wiadomo, dlaczego. Nie wiadomo także czy praktyka uważnej wdzięczności może obniżyć agresję w relacjach międzygrupowych wśród osób, które są szczególnie skłonne do agresji, takich, jak narcyzi grupowi. Można jednak sądzić, że praktyka uważnej wdzięczności może być wśród takich osób szczególnie skuteczna. Narcyzi grupowi wyjątkowo mocno reagują na sytuacje zagrożenia dobrego imienia ich grupy, prawdopodobnie, dlatego, że, jak pokazują badania, nie potrafią oni w sposób konstruktywny radzić sobie z negatywnymi emocjami. Przypuszczamy, że także w sytuacji odrzucenia przez inną grupę będą oni szczególnie silnie odczuwać typowe w takiej sytuacji negatywne emocje, choć, jak sugerują badania, mogą się do tego nie przyznawać lub nawet nie być tego świadomi. Wyniki dużego wstępnego badania potwierdziły, że narcyzi grupowi, którzy przez 10 minut praktykowali uważną wdzięczność byli potem mniej uprzedzeni, ponieważ byli mniej skłonni postrzegać, że grupa będąca obiektem uprzedzeń jako źródło zagrożenia. Dzięki planowanym badaniom możemy lepiej zrozumieć, dlaczego praktyka uważnej wdzięczności miała taki efekt. Planujemy sprawdzić dwie hipotezy:

Hipoteza 1: narcyzi grupowi odczuwają szczególnie silne negatywne emocje w obliczu wykluczenia ich grupy z relacji międzygrupowych. Ponieważ prawdopodobnie nie są tych reakcji świadomi i nie potrafią radzić sobie z nimi w konstruktywny sposób, reagują agresją wobec odrzucającej grupy. Agresja ta pozwala im obniżyć negatywne emocje.

Hipoteza 2: praktyka uważnej wdzięczności pozwala narcyzom grupowym na redukcję negatywnych emocji i dając im inny sposób redukcji tych emocji, obniża ich skłonność do agresji w sytuacji wykluczenia.

Jakie badania będą realizowane w projekcie: Aby sprawdzić postawione hipotezy planujemy postawić narcyzów grupowych w eksperymentalnej sytuacji wykluczenia z interakcji międzygrupowej. Sytuacja ta może zostać zaaranżowana np. przez ich uczestnictwo w znanej grze komputerowej (Cyberball) wykorzystywanej w badaniach nad wykluczeniem. W grze tej uczestnicy z dwóch grup podają między sobą wirtualną piłkę. Badani mogą zostać wykluczeni lub zaakceptowani przez graczy z drugiej grupy, którzy podają do nich piłkę (lub nie). Planujemy zbadać odczucia narcyzów grupowej w trakcie i po sytuacji wykluczenia z tej gry za pomocą bezpośrednich pytań, ale także neuronalnych (za pomocą skanowania mózgu) i fizjologicznych pomiarów bólu i negatywnego pobudzenia (badając rozszerzenie źrenic, reaktywność kortyzolu oraz zmienność rytmu serca i oddechu). Aby zbadać czy negatywne reakcje na wykluczenie prowadzą do agresji planujemy stworzyć sytuację, w której badani będą mogli skrzywdzić członków grupy, która odrzuciła ich w wirtualnej grze w piłkę. Takie zachowania w sposób etyczny, planujemy mierzyć za pomocą nasilenia hałasu, którym badani będą mogli 'ukarać' graczy z przeciwnej grupy lub za pomocą symbolicznej agresji wobec lalki Voodoo przedstawiającej członków tej grupy. Takie metody badania zachowań agresywnych stosowane są powszechnie w badaniach psychologicznych. Planujemy porównanie negatywnych reakcji na wykluczenie oraz zachowań agresywnych narcyzów grupowych, którzy brali udział w medytacyjnej praktyce uważnej wdzięczności i reakcji i zachowań narcyzów grupowych, którzy nie brali udziału w tej praktyce. Planujemy także sprawdzić skuteczność praktyki uważnej wdzięczności w porównaniu do praktyki uważności bez odczuwania wdzięczności, doświadczanie wdzięczności bez praktykowania uważności, a także w porównaniu do znanej metody redukcji uprzedzeń, jaką jest wyobrażanie sobie przyjemnego kontaktu z osobami z grupy obcej oraz w porównaniu do autoafirmacji, jako metody redukcji agresywności wśród osób o osobowości narcystycznej. Planujemy także przeprowadzić tzw. badanie wzdlużne, trwające 12 tygodni, w którym badani wezmą udział w specjalnie opracowanym, 6-tygoniowym treningu uważnej wdzięczności, a my będziemy mierzyć, jakie efekty stopniowo przynosi ten trening i jak długo utrzymują się one wśród grupowych narcyzów i osób, które nie przejawiają tej cechy.